

Sygn. akt III AUa 529/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Magdalena Kostro-Wesołowska

Sędziowie: SA Małgorzata Micorek-Wagner

SO del. Artur Fryc (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kapanowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 września 2017 r. w W.

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o rekompensatę

na skutek apelacji J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 grudnia 2015 r. sygn. akt VII U 1542/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Artur Fryc Magdalena Kostro-Wesołowska Małgorzata Micorek-Wagner

UZASADNIENIE

W piśmie złożonym w dniu 24 września 2015 r. J. K. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 12-08-2015 r. znak EN (...) o przyznaniu emerytury, która jednocześnie odmawiała uwzględnienia wysokości rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych przy ustalaniu wysokości jego emerytury.

W odwołaniu zgłosił też wniosek o przesłuchanie świadków G. K., S. J. i K. R., przy czym z treści odwołania wynikało, iż dowód ten ma dotyczyć ustalenia wykonywania pracy w szczególnych warunkach oraz potwierdzenia, iż wykonywał on taką pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W uzasadnieniu odwołania skarżący wywodził, że ZUS niezasadnie odmówił mu prawa do rekompensaty uznając, że w przedłożonym świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach rzekomo brak jest określonego charakteru wykonywanej pracy i wskazania, iż była ona wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Tymczasem zdaniem odwołującego dokumentacja ta wskazuje jednoznacznie, jaki charakter miała wykonywana przez niego praca. Odwołujący dodał, że charakter jego pracy polegał na dozorczo inżynieryjno-technicznym na Oddziale/Wydziale na którym jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie
A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r, tj. prace

w energetyce przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. Dodatkowo taki charakter pracy i zajmowane stanowiska na Oddziale/Wydziale Maszynowym Elektrociepłowni (...) zostały wskazane w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 11.03.2003 r. poprzez przywołanie działu XIV poz. 24 pkt 1 wykazu załącznika do rozporządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniósł o jego oddalenie wywodząc, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Tymczasem w ocenie organu rentowego J. K. nie spełniał warunków do przyznania rekompensaty, ponieważ na przedłożonym świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 11.03.2003r. (s.13 akta rentowe tom I) nie został określony charakter wykonywanej pracy. Jak wynika z powyższego świadectwa ubezpieczony zatrudniony był na stanowisku: specjalista tech. ds. remontu urządzeń, kierownik utrzymania z-ca kierownika oraz specjalista ds. turbin z-ca kierownika, był zatem pracownikiem dozoru inżyniersko -technicznego wyższego szczebla, wykonującym również inne prace np. o charakterze administracyjno-biurowym. W związku z powyższym brak jest podstaw do uznania, że na zajmowanych stanowiskach wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy stanowiskach wymienionych w resortowym zarządzeniu właściwego ministra oraz, że stale wykonywał pracę w warunkach, w których nie były zachowane higieniczne normy pracy.

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2015 r. , w sprawie o sygnaturze VII U 1542/15 Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych o ddał powyższe odwołanie J. K..

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący J. K., urodzony (...), złożył w dniu 9 lipca 2015 r. wniosek o emeryturę z rekompensatą. Do wniosku odwołujący załączył kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych oraz załączniki w postaci świadectw pracy (wniosek o emeryturę odwołującego wraz z załącznikami k. 1-25 a.r. tom I).

Dnia 12 sierpnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wydał skarżoną decyzję, znak: (...), mocą której przyznał J. K. emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym od 1 lipca 2015r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że nie uwzględnił przy ustalaniu wysokości emerytury rekompensaty, gdyż w przedłożonym świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych brak jest określenia charakteru wykonywanej pracy (decyzja ZUS z 12.08.2015 r. k. 27 a.r. tom I).

Ubezpieczony nie występował do organu rentowego o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury, nie wystąpił również o przyznanie prawa do emerytury pomostowej (pismo organu rentowego z k. 11, okoliczność bezsporna).

Ubezpieczony odwołał się do Sądu od decyzji z dnia 12 sierpnia 2015r. znak: (...), inicjując postępowanie w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy jako podstawę powyższych ustaleń faktycznych wskazał dokumenty załączone do akt sprawy, w skład których wchodziły akta organu rentowego. Sąd wskazał, że stan faktyczny sprawy był co do zasady bezsporny - strony wzajemnie kwestionowały swoje stanowiska odnośnie klasyfikacji charakteru pracy wykonywanej przez odwołującego. W toku postępowania Sąd doszedł jednak do wniosku, iż kwestia ta jest nieistotna dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, przeprowadzenie postępowania dowodowego w tym zakresie nie było więc potrzebne, co skutkowało oddaleniem wniosków dowodowych strony odwołującej.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie J. K. było niezasadne i podlegało oddaleniu. Sąd wskazał, że spór zaistniały w niniejszej sprawie dotyczył ustalenia okoliczności stanowiących przesłankę uzyskania prawa do rekompensaty według przepisów ustawy o emeryturze pomostowej, a mianowicie charakteru pracy wykonywanej przez J. K. w okresach pracy wskazanych w przedłożonych do akt organu rentowego świadectwach pracy. Organ rentowy nie uwzględnił

wspomnianych świadectw pracy odwołującego, gdyż nie wynika z nich, że praca wykonywana przez odwołującego była wykonywana w warunkach szczególnych. Z tym stanowiskiem nie zgodził się odwołujący, wskazując na tożsamość świadczonej przez niego pracy z odpowiednimi pozycjami w wykazach stanowiących załączniki do przepisów szczególnych normujących kwestię pracy w warunkach szczególnych.

W toku postępowania Sąd stwierdził, że okolicznością sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy odwołującemu przysługuje żądane świadczenie w postaci rekompensaty przewidzianej w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych.

Analiza stanu faktycznego oraz stanowisk stron prowadziła jednak do wniosku, iż poruszona wyżej kwestia nie stanowiła istoty tego sporu.

Zgodnie z art. 2 ust. 5 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Reguły uzyskania zdefiniowanej wyżej rekompensaty zostały określone w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 15 lat. Natomiast w myśl ust. 2 cytowanego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy emerytalnej.

Jak wynika z powyższych przepisów, przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- 1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 r. - w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie,
- 2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturach pomostowych,
- 3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej,
- 4) niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie emerytalnej.

Zaznaczenia wymaga również, że powyższe przesłanki mają charakter kumulatywny, tj. aby móc ubiegać się o świadczenie w postaci rekompensaty przewidzianej w ustawie o emeryturach pomostowych konieczne jest jednoczesne zaistnienie przesłanek określonych w punktach 1-3, oraz nieistnienie przesłanki o charakterze negatywnym, określonej w punkcie 4.

Sąd Okręgowy podkreślił, że z treści art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych jednoznacznie wynika, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (ustawy emerytalnej). Okoliczność wskazana w tym przepisie stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, to znaczy, że zaistnienie wyrażonej w niej sytuacji uniemożliwia realizację przyznania prawa do wnioskowanego świadczenia. Skoro więc wnioskodawca posiada prawo do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie emerytalnej, to prawa do rekompensaty nabyć nie może.

Sąd zwrócił uwagę na istniejący w doktrynie pogląd (M. Zieleniecki, komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX 2014), zgodnie z którym stosowanie jedynie wykładni literalnej omawianego przepisu jest niewystarczające, gdyż prowadziło by do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z funduszu ubezpieczeń społecznych. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy

emerytalnej, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Pogląd ten, jako zgodny z zasadami słuszności oraz znajdujący aprobatę w orzecznictwie (por. wyrok SO w Gliwicach z 25 czerwca 2014 r., sygn. VII U 330/14), Sąd popiera w całości.

Do rodzaju świadczenia emerytalnego opisanego powyżej niewątpliwie można zaliczyć emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym, której przesłanki nabycia odwołujący spełnił i która w związku z tym faktem została odwołującemu przyznana na mocy skarżonej decyzji z dnia 12 sierpnia 2015 r. Zaznaczenia wymaga również, że odwołujący nie występował ani o emeryturę pomostową, ani o emeryturę wcześniejszą z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a wniosek odwołującego z dnia 9 lipca 2015 r. jest pierwszym wnioskiem o przyznanie świadczenia emerytalnego i zawiera wyraźne wskazanie, że chodzi o emeryturę z rekompensatą.

Podsumowując, stwierdzenie prawa odwołującego do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym skutkowało uznaniem, że prawo do rekompensaty w rozumieniu art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych odwołującemu nie przysługuje, co w efekcie przyczyniło się do uznania odwołania J. K. za niezasadne i jego oddalenia na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku w przepisany prawem trybie i terminie wywiódł J. K. zaskarżając orzeczenie w całości i wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji poprzez przyznanie prawa do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.), wraz z zasądzeniem od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

Ewentualnie skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Apelujący wskazał, że zaskarżonemu wyrokowi zarzuca:

1. naruszenie prawa procesowego, art. 233 § 1 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, w szczególności przejawiający się brakiem zbadania wszystkich przesłanek wypłaty rekompensaty wskazanych w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.) i całkowitym pominięciem wyjaśnienia kwestii, w jakim okresie wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych i brakiem uwzględnienia przy wyrokowaniu treści złożonych do niniejszego postępowania świadectwa pracy w warunkach szczególnych i świadectwa pracy, wskazujących na wykonywanie przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych w okresie uprawniającym wnioskodawcę na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.) do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych, skutkującym błędnym ustaleniem przez Sąd I Instancji, że nie przysługuje mi prawo do tej rekompensaty,
2. naruszenie przepisów postępowania, art. 207 kpc w zw. z art. 217 § 1 kpc oraz art. 258 kpc w zw. z art. 217 § 1 kpc, poprzez nieprzeprowadzenie wnioskowanego przez wnioskodawcę dowodów z zeznań świadków,
3. naruszenie przepisów postępowania, art. 477 [14] kpc, poprzez bezzasadne uznanie, iż nie było podstaw do uwzględnienia złożonego przez wnioskodawcę odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 sierpnia 2015 roku, znak (...),

4. naruszenie przepisów postępowania, art. 328 § 2 kpc poprzez sporządzenie uzasadnienie w sposób naruszający wymagania określone przez wskazany przepis, w szczególności poprzez brak odniesienia się w uzasadnieniu do wszystkich przesłanek wskazanych w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.) i poprzez całkowite pominięcie w uzasadnieniu kwestii, w jakim okresie wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych, jak również poprzez brak odniesienia się do treści złożonych do niniejszego postępowania świadectwa pracy w szczególnych warunkach i świadectwa pracy, wskazujących na wykonywanie przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych w okresie uprawniającym mnie na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.)

5. naruszenie prawa materialnego, art. 21 w zw. z art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.) poprzez jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiejkolwiek emerytury z FUS i poprzez wynikające z tego niewłaściwe zastosowanie ww. przepisów, skutkujące błędnym ustaleniem przez Sąd I Instancji, że nie przysługuje mu prawo do tej rekompensaty

W uzasadnieniu apelacji skarżący podnosił, że Sąd I instancji nie odniósł się w uzasadnieniu swojego orzeczenia w żaden sposób do kwestii okresu, w którym wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych, jak również do treści świadectwa pracy w szczególnych warunkach i świadectwa pracy złożonych przez wnioskodawcę do akt postępowania. Wskazywał też, że wystąpienie przez odwołującego o emeryturę pomostową i o emeryturę wcześniejszą z tytułu pracy w warunkach szczególnych nie jest wskazane w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.) jako przesłanka nabycia prawa do wskazanej w tym przepisie rekompensaty.

Stanowisko takie jest także utrwalone w istniejącym orzecznictwie (na brak uwarunkowania prawa do rekompensaty od złożenia takiego wniosku wskazał m. in. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w orzeczeniu wydanym w dniu 17 grudnia 2015 roku, sygn. akt III AUa 717/15, wskazując jednoznacznie, że „przesłanki przyznania ubezpieczonemu rekompensaty wymienione zostały w przepisie art. 21 ust 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Wśród przesłanek tych nie zostało wymienione złożenie przez ubezpieczonego wniosku o emeryturę pomostową”).

Odnosząc się do kwestii nabycia przez odwołującego prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym i uznania na tej podstawie, że prawo do rekompensaty w rozumieniu art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych odwołującemu nie przysługuje, należy wskazać, że Sąd I instancji błędnie zinterpretował ww. przepis, jak również zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych definicję rekompensaty, bezpodstawnie uznając, iż przysługuje ona jedynie osobom, które nie nabyły prawa do jakiejkolwiek emerytury z FUS. Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jed. Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) zwanej dalej ustawą rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 15 lat.

Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Oczywiście jest jednak, że tylko nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty w rozumieniu art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.). Natomiast nabycie prawa na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty i nie pozbawia ubezpieczonego prawa do otrzymania takiej rekompensaty - co wynika z samej istoty regulacji odnoszących się do rekompensaty wskazanej w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych.

W ocenie wnioskodawcy - jak i w ocenie cytowanych poniżej sądów powszechnych i Trybunału Konstytucyjnego - interpretacji ust. 2 art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr

237, poz. 1656 z późn. zm.) należy bowiem dokonywać przy zastosowaniu wykładni celowościowej i uwzględnieniu uregulowania zawartego

w art. 2 ust. 5 ustawy zgodnie, z którym użyte w ustawie określenie rekompensata oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata stanowi bowiem odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1.1.1999 r. i nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej w zamian za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (tak: oraz Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy Ubezpieczeń Społecznych, sygn. akt III AUa 1070/15, analogicznie: Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25.11.2010 r. (K 27/09, OTK-A 2010, Nr 9, poz. 109,).

Jak zatem wskazał Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, sygn. akt III AUa 1070/15, „Skoro jak wynika z powyższego celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, tp przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi nie jak to przyjął Sąd I instancji w każdym przypadku pobierania przez osobę ubiegającą się o rekompensatę, emerytury z FUS, a jedynie w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze powyższe rozważania, zdaniem apelującego, Sąd I instancji błędnie uznał, iż wnioskodawcy, który nabył prawo do emerytury, po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, nie przysługuje przedmiotowa rekompensata z uwagi na wyłączenie zawarte w ust. 2 art. 21 omawianej ustawy."

Wnioski ww. orzeczenia Sądu Apelacyjnego, wydanego w analogicznym stanie prawnym i faktycznym jak w niniejszym postępowaniu, powinny mieć - zdaniem wnioskodawcy - zastosowanie również do orzeczenia Sądu I instancji wydanego w niniejszym postępowaniu.

Dalej Apelujący powołał się na inne orzeczenia sądów odnośnie kwestii rekompensat. I tak np. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w orzeczeniu wydanym w dniu 17 grudnia 2015 roku, sygn. akt III AUa 717/15 wskazał, że „uprawnienia wnioskodawcy do rekompensaty nie niweczy również fakt, iż nabył on już uprawnienie do emerytury z FUS w podstawowym wieku emerytalnym. (...) Organ rentowy błędnie interpretuje zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych definicję rekompensaty, uznając, iż przysługuje ona jedynie osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS." Sąd Apelacyjny w Gdańsku w przywołanym orzeczeniu jednoznacznie wskazał, iż Jedynie więc nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, natomiast nabycie prawa na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty".

Dalej apelujący podnosił, że Sąd I instancji pominął i nie odniósł się w ogóle do okoliczności, iż wnioskodawca legitymuje się świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych, załączonym do akt niniejszego postępowania.

Z dokumentów tych wynika, że wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w warunkach szczególnych w okresie od 1 grudnia 1976 r. do 31 grudnia 1991 r., wskazującym zajmowane przez wnioskodawcę w tym okresie stanowiska na Oddziale/Wydziale Maszynowym Elektrociepłowni (...) zostały wskazane w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 11.03.2003 r. poprzez przywołanie działu XIV poz. 24 pkt 1 wykazu załącznika do rozporządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. Fakt wykonywania w tym okresie pracy w szczególnych warunkach potwierdzony został potwierdzony świadectwem pracy z dnia 31.07.2015 r., bezpośrednio odnoszącym się do ww. świadectwa pracy w szczególnych warunkach i do okresu wykonywania przez wnioskodawcę. Dokumenty te nie zostały zakwestionowane przez organ rentowy.

W analogicznym stanie prawnym i faktycznym, jak w sytuacji będącej przedmiotem orzekania i opisanej powyżej, Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w postępowaniu o sygn. akt III AUa 1070/15 wskazał na wadliwość postępowania sądu I instancji i zmienił orzeczenie sądu I instancji, przyznając ubezpieczonemu prawo do rekompensaty. W kontekście złożenia przez wnioskodawcę analogicznych dokumentów, jak złożone w ww. postępowaniu, zdaniem wnioskodawcy należy uznać, iż fakt wykonywania przez niego pracy w warunkach szczególnych został udowodniony dowodem z ww. dokumentów.

W związku z powyższym zdaniem apelującego materiał dowodowy zgromadzony w sprawie pozwala na wydanie orzeczenia reformatoryjnego i zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008, nr 237, poz. 1656 z późn. zm.).

Organ ubezpieczeniowy nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje

Wyrok wydany przez Sąd I instancji jest nie prawidłowy, gdyż Sąd Okręgowy opierając się na wadliwie zinterpretowanej przesłance formalnej oddalił odwołanie nie badając w ogóle rzeczywistej istoty sporu, przy czym dla rozstrzygnięcia o tej istocie konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości, gdyż wbrew twierdzeniom Sądu I instancji stan faktyczny, co do istotnych dla rozstrzygnięcia kwestii był sporny i nie został właściwie ustalony. Tym samym konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy uznał, że prawo do rekompensaty dochodzone przez J. K. w niniejszej sprawie nie przysługuje ubezpieczonemu, gdyż nabył on prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w powszechnym wieku emerytalnym.

Ocena taka jest jednak oczywiście zbyt uproszczona i w niniejszym przypadku doprowadziła do błędnego rozstrzygnięcia.

Wprawdzie treść przepisu art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity z dnia 10 marca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 664) ze zm., dalej w skrócie „ustawa o EPOM”) wskazuje że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wykładnia językowa zdaje się zatem wykluczać prawo do rekompensaty dla wszystkich uprawnionych do emerytur z powszechnego systemu emerytalnego z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tymczasem taka wykładnia byłaby oczywiście nieprawidłowa, gdyż w istocie podważałaby w ogóle sens istnienia regulacji o rekompensatach za prace w warunkach szczególnych, gdyż w zasadzie wykluczałaby z tego prawa wszystkich potencjalnie uprawnionych. Takie osoby, które pracowały w warunkach szczególnych albo uzyskiwałyby bowiem emeryturę z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, albo na podstawie pozostałych przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, albo też emeryturę pomostową. Zgodnie zaś z definicją ustawową z art. 2 ust. 5 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Tym samym rozumienie przepisu art. 21 ust. 5 ustawy o EPOM jako wyłączającego prawo do rekompensaty dla każdej osoby, która nabyła prawo do jakiegokolwiek emerytury z FUS byłoby oczywiście nieprawidłowe.

Także Sąd I instancji prawidłowo w uzasadnieniu orzeczenia nie uznał, że rekompensata jest wykluczona przy prawie do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Sąd Okręgowy zdawał się dostrzegać wskazany problem i prawidłowo rozważał, że prawo do emerytury jest wykluczone w sytuacji nabywania prawa do emerytury w ramach „starego” systemu zdefiniowanego świadczenia, niezależnie od kwoty zgromadzonych na subkoncie środków ubezpieczonego oraz wysokości jego kapitału początkowego. W takiej bowiem sytuacji rzeczywiście nie jest możliwe doliczenie

środków pieniężnych (tj. rekompensaty) do środków zgromadzonych na rachunku czy do kapitału początkowego ubezpieczonego.

W niniejszej jednak sprawie sytuacja ubezpieczonego jest diametralnie inna i nie odpowiada powyższym rozważaniom Sądu I instancji. Sąd Okręgowy nie zauważył bowiem, iż J. K. uzyskał prawo do emerytury nie w oparciu o art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (emerytura według starych zasad) lecz w oparciu o art. 24 i 25 wskazanej ustawy tj. w oparciu o zwaloryzowany kapitał początkowy.

Jak (...) urodził się bowiem w dniu 12 lipca 1949 r., czyli po 1 stycznia 1949 r., co oznacza, że objął go przepis art. 24 ustawy. Według zaś przepisu art. 25 (taki przepis przytoczono w uzasadnieniu skarżonej decyzji) emerytura została obliczona w oparciu o zwaloryzowany kapitał początkowy. Nie budzi zatem wątpliwości, iż w jego przypadku możliwe było przypisanie ewentualnej rekompensaty, jako dodatku do kapitału początkowego co skutkowałoby hipotetycznie podwyższeniem wysokości emerytury.

Dla takiej jednak oceny konieczne jest zbadanie czy odwołujący spełnia pozostałe przesłanki prawa do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych tj. w szczególności zbadanie czy spełnia wymóg 15 lat pracy w takich warunkach (art. 21 ust. 1 ustawy o EPOM).

Ta zaś okoliczność w ogóle nie była przez Sąd Okręgowy badana, gdyż uznana została za nieistotną dla rozstrzygnięcia. Tymczasem okoliczność ta jest kluczowa i dokonanie wskazanych ustaleń ma najistotniejsze znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Wskazać należy, iż wykładnia przepisu art. 21 ust 2 była przedmiotem szeregu orzeczeń sądowych, które naświetliły charakter powoływanego wyłączenia.

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 maja 2017 r. (III AUa 2047/16) wykluczono prawo do rekompensaty dla osoby, która nabyła prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, lecz wcześniej uzyskała prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z pracą w warunkach szczególnych.

W wyroku zaś Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 2015 r. (III AUa 717/15) wskazano, że jedynie nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny słusznie wskazał, że uprawnienia wnioskodawcy do rekompensaty nie niweczy fakt, iż nabył on już uprawnienie do emerytury z FUS w podstawowym wieku emerytalnym. Celem rekompensaty jest bowiem złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Zauważyć także trzeba, iż skoro zgodnie z art. 23 ustawy emerytalnej rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia (zob. Marcin Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych). Jedynie więc nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

Te same argumenty podnosił w swoim uzasadnieniu Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie, lecz błędnie zinterpretował ich znaczenie.

Zwrócić też należy uwagę na treść wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 stycznia 2017 r. (III AUa 1485/16), który zapadł w zbliżonym do niniejszego stanie faktycznym, a w którym prawomocnie przyznano prawo do rekompensaty dla osoby, która miała obliczony kapitał początkowy oraz przyznaną emeryturę z FUS z uwagi na uzyskanie powszechnego wieku emerytalnego.

Podobnie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 14 grudnia 2015 r. (III AUa 1070/15) w którego uzasadnieniu wskazał, że celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przez co przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi nie w każdym przypadku pobierania przez osobę ubiegającą się o rekompensatę, emerytury z FUS, a jedynie w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny stwierdził również we wskazanej sprawie, że Sąd I instancji błędnie uznał, iż wnioskodawcy, który nabył prawo do emerytury, po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, nie przysługuje przedmiotowa rekompensata, z uwagi na wyłączenie zawarte w ust. 2 art. 21omawianej ustawy.

Sąd Apelacyjny w Warszawie uznaje powyższe rozważania zawarte w cytowanych orzeczeniach za trafne i również stoi na stanowisku, że art. 21 ust. 2 ustawy o EPOM nie dotyczy każdej osoby uprawnionej do emerytury z FUS, lecz jedynie osób, które nabyły prawo do emerytur w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych.

Stany faktyczne, analogiczne do niniejszego oraz trafność rozważań prawnych zawartych w uzasadnieniach powyżej przytoczonych orzeczeń przekonują, że również w niniejszym przypadku nie można uznać, by co do J. K. zachodziło wyłączenie prawa do rekompensaty z art. 21 ust 2 ustawy o EPOM.

Ubocznie należy zauważyć, iż racjonalne i trafne były wskazania Sądu I instancji. co do braku możliwości przyznania rekompensaty dla osoby nabywającej prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, lecz w oparciu o zasady dotyczące osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r., czyli w oparciu o art. 27 i następne ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skoro dla osób takich nie nalicza się kapitału początkowego, to również nie ma możliwości dopisania do wysokości kapitału rekompensaty, o której mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o EPOM.

Wskazane rozważanie nie dotyczy jednak przypadku J. K., przez co nie ma istotnego znaczenia w niniejszej sprawie. W niniejszym bowiem przypadku odwołujący nabył prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, lecz obliczanej w oparciu o wysokość kapitału początkowego, co oznacza, że może być mu doliczona sporna rekompensata (art. 23 ust. 2 ustawy o EPOM), o ile spełnia on pozostałe przesłanki do jej uzyskania.

Co istotne organ ubezpieczeniowy w ogóle nie podważał uprawnień odwołującego do rekompensaty w świetle art. 21 ust. 2 ustawy, gdyż nie zarzucał, by zachodziło w niniejszej sprawie wskazane wyłączenie. Sąd I instancji działał w tym zakresie z urzędu, dokonując jednak błędnej wykładni wskazanego przepisu prawa materialnego, co dodatkowo wiązało się z pominięciem istotnej części ustaleń faktycznych oraz nie przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego.

ZUS kwestionował spełnienie przesłanki 15 lat pracy w warunkach szczególnych, co oznacza, iż wskazane ustalenie ma charakter sporny. Nie można uznać, by w oparciu o już zgromadzone w sprawie dowody z dokumentów a w szczególności świadectwa pracy w warunkach szczególnych, kwestionowanego przez ZUS, można było dokonać wystarczających ustaleń.

Odwołujący na poparcie swoich twierdzeń zgłaszał wnioski dowodowe z zeznań świadków i w świetle powyższego mają one bardzo istotne znaczenie dla dokonania ustalenia, co do ewentualnej pracy w warunkach szczególnych w wymaganym wymiarze, jej rozmiaru i charakteru.

W tym kontekście nieuzasadniony jest wniosek apelującego o dokonanie zmiany zaskarżonego wyroku i orzeczenie merytorycznie o prawie do rekompensaty, gdyż ustalenia faktyczne, co do wskazanej i najistotniejszej kwestii są nie wystarczające.

Sąd Okręgowy dokonał zatem wadliwego zastosowania prawa materialnego, gdyż niesłusznie przyjął w odniesieniu do J. K. wyłączenie prawa do rekompensaty

z art. 21 ust 2 ustawy o EPOM, w sytuacji gdy przepis ten nie powinien mieć w tej sprawie zastosowania. Co więcej, owo wadliwe zastosowanie prawa materialnego wiązało się z nie dokonaniem przez Sąd Okręgowy koniecznych ustaleń faktycznych, co do pozostałych przesłanek prawa do rekompensaty, co z kolei skutkuje brakiem możliwości oceny czy zostały one spełnione. Powyższe skutkuje koniecznością uchylecia zaskarżonego orzeczenia w celu przeprowadzenia prawidłowego postępowania dowodowego w całości, co z kolei pozwoli na dokonanie prawidłowej wykładni prawa materialnego, w szczególności przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, w zakresie dotyczącym rekompensaty, co z kolei będzie stanowiło rozpoznanie istoty sporu.

Zgodnie z treścią art. 386 § 4 k.p.c. poza wypadkami określonymi w § 2 (nieważność postępowania) i 3 (podstawy do odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania) sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Taka zaś sytuacja występuje w niniejszej sprawie, gdyż Sąd I instancji błędnie stosując prawo materialne dokonał błędnej oceny prawnej, co skutkowało nie rozpoznaniem istoty sporu, w związku z pominięciem istotnej części ustaleń faktycznych oraz nie przeprowadzeniem postępowania dowodowego, które w istocie należy przeprowadzić w całości.

Tym samym zaskarżone orzeczenie należało uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej tj. o przekazaniu ich do rozpoznania przez Sąd I instancji nastąpiło na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji winien dopuścić dowody z zeznań świadków wnioskowanych przez odwołującego na okoliczności dotyczące pracy w warunkach szczególnych, jak też przeprowadzić inne wnioskowane przez strony, lub uznane za istotne dla rozstrzygnięcia przez Sąd z urzędu, dowody na tę samą okoliczność. Sąd winien następnie dokonać koniecznej oceny, czy wskazane prace wykonywane w spornym okresie przez J. K. stanowiły prace, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o EPOM. Dopiero po dokonaniu takiej analizy Sąd I instancji rozstrzygnie czy J. K. spełnił wszystkie przesłanki konieczne by nabyć prawo do rekompensaty.

Mając na uwadze powyższe należało orzec jak w sentencji.

Małgorzata Micorek - Wagner Magdalena Kostro Wesołowska Artur Fryc